

ELVERUMS-FULLMAKTEN

Under Stortingets møte på Elverum om kvelden 9. april, fremsetter presidenten, C.J. Hambro, følgende muntlige forslag:

— Stortinget bemyndiger Regjeringen til, inntil det tidspunkt kommer da Regjeringen og Stortingets presidentskap etter konferanse innkaller Stortinget til neste ordinære møte, å ivareta rikets interesser og treffe de avgjørelser og beføyelser på Stortingets og Regjeringens vegne, som må anses påkrevet av hensyn til landets sikkerhet og fremtid.

Det er senere blitt kjent som «Elverums-fullmakten», en generalfullmakt til å ivareta Statens interesser på best mulig måte inntil forholdene igjen ble normale. I London-tiden benyttet regjeringen «fullmakten» som grunnlag for

lovligheten av sin virksomhet, og mente den sto sterkere enn andre eksil-regjeringer, både i forhold til egen befolkning og til de allierte. I ettertid — etter krigen — er det oppstått strid om gyldigheten av «Elverums-fullmakten». Striden har betydning for London-regjeringens lovgivningsmyndighet og dermed for rettsoppgjøret som bygget på de provisoriske anordninger regjeringen vedtok under krigen.

Hambros forslag ble ikke satt under formell votering den noe kaotiske kvelden på Elverum 9. april, og det er dermed på det rene at «Elverums-fullmakten» ble vedtatt på en irregulær måte, hvis den ble vedtatt.

I striden om gyldigheten av fullmakten har det vært ført mange argumenter for

og imot både fra jurister og historikere. Her fører det for langt å gå inn i denne diskusjonen. Men de som mener «fullmakten» ble vedtatt, argumenterer generelt med at situasjonen var så ekstraordinær at det ikke er rimelig å legge den samme vekt på formene som under normale forhold. De som mener «fullmakten» ikke ble vedtatt, peker først og fremst på formelle forhold og den manglende votering. Diskusjonen er neppe avsluttet, men historikeren Ole Kristian Grimnes peker på at den viktigste samtidige kilden, de stenografiske referater fra Stortingets møter 9. april, tyder på at både storting og regjering må ha ment at Stortinget sluttet seg til det fullmaktsforslaget som Hambro fremsatte. ■

Aftenposten "EKSTRA" 9.4.90

KAPITULASJONEN

Efterat kongen og regjeringen reiste til England for å fortsette krigen derfra, kapitulerte de gjenværende norske styrker 10. juni 1940.

Det ble ført to parallelle forhandlinger om betingelsene. I Narvik møtte oberstløytnant Harald Wrede Holm representanter for den lokale tyske styrken under general Eduard Dietl. I Trondheim forhandlet oberst Ragnvald Roscher Nielsen med oberst Erich Buschenhagen. De to øverstkommanderende, Ruge og von Falkenhorst, deltok ikke direkte i forhandlingene.

Den militære rang hos forhandlerne har betydning fordi det i ettertid er oppstått strid og forskjellige tolkninger av Trondheim-avtalen. Ifølge den ene oppfatning gjelder avtalen vilkårene for kapitulasjonen av de gjenværende norske

styrker i Nord-Norge etterat konge og regjering var reist til England for å fortsette krigen derfra med de stridskrefter som var istand til å forlate landet. Den andre tolkning hevder at Trondheim-avtalen var en total norsk kapitulasjon, og at det dermed var slutt på krigstilstanden mellom Tyskland og Norge.

Spørsmålet har betydning for rettsoppgjøret etter krigen, og det er særlig medlemmer av Nasjonal Samling og deltakere i krigen på tysk side som har benyttet seg av den siste oppfatningen. Hovedargumentet er en sproglig tolkning av følgende tyske uttrykk i avtalen:

«Die gesamten norwegischen Streitkräfte legen die Waffen nieder...» («Samtlige norske stridskrefter legger ned våpnene.»)

Men den sproglige tolkning gir ikke entydige svar, og professor Magne Skodvin har forsøkt å trenge ut over den filologiske diskusjonen ved å undersøke utviklingen, både på norsk og tysk side, som førte frem til den spesielle avtaleteksten. Skodvins forskning på dette punktet er lang og innfløkt, med mye kildekritikk som det fører for langt å gå inn på her. Men konklusjonen er at det neppe kan herske rimelig tvil om at kapitulasjonen 10. juni gjelder de lokale norske styrker, og at også tyske myndigheter oppfattet det slik. At det var norske myndigheters oppfatning og hensikt med avtalen, er utvilsomt. Flere samtidige kilder vidner om det, bl.a. general Otto Ruges erindringer som ble utgitt i bokform høsten 1989. ■

107582